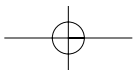
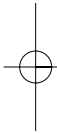
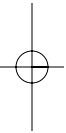

Voor Els.
Dit kind kunnen we delen.

*

Zodra het mei is, beginnen de dromen. Ze sluipen mijn hoofd binnen en nestelen zich daar minstens een maand. Overdag neem ik me voor om ze te negeren en me 's nachts niet lastig te laten vallen. Ik ben er iedere dag opnieuw van overtuigd dat het me zal lukken. Waarom zou ik me gek laten maken door die dromen? Het zijn slechts hersenspinsels uit een ver verleden dat ik allang heb afgesloten. Ze hebben niets met het heden te maken, ze proberen me alleen maar van mijn stuk te brengen. Ze kunnen proberen om zich aan me op te dringen maar ik blijf ze de baas. Tot nu toe heb ik ieder jaar die eenendertig nachten overleefd.

Mei was altijd de maand van de groene weelde aan de bomen. Bloesems die je opsnoof en waarvan ik als kind zo ontzettend hard moest niezen.

Lammetjes in de wei die dartelend rondsprongen en blatend achter de moederschappen aan liepen.

Hele rijen jonge eendjes in de vijver, die we iedere dag tellden. Als er een reiger in de buurt was renden we achter hem aan om hem te verdrijven.

Bijna iedere dag een bruidspaar op de trap voor het stadhuis, want mei was ook de trouwmaand.

De winterkleren gingen naar zolder en de zomerkleren werden tevoorschijn gehaald. Ze verdwenen eerst, op kleur gesorteerd, in de wasmachine en wapperden een tijdje later aan de waslijn. Het werd langer licht en 's morgens scheen de zon al vaak als je de gordijnen opendeed. In mei waren we vrolijker dan in april. We zongen tijdens het speelkwartier het schoolreislied. De zomervakantie kwam steeds dichterbij.

Mei was de maand waarin ik verliefd werd en ontdekte dat

*verliefd zijn heel anders was dan ik me had voorgesteld. Vlin-
ders in de buik waren een minder prettig gevoel dan me was
verteld. Ik werd er misselijk en duizelig van en ik kon geen hap
door mijn keel krijgen. Ik sliep slecht en liep overdag met een
bonkend hoofd te zwaaien op mijn benen. Ik kon niets meer
onthouden en moest al huilen als iemand me alleen maar
vriendelijk gedag zei.*

*Ooit veranderde alles in mei. De groene bladeren aan de
bomen verbleekten. De moedereend met haar negen kleintjes
verdween spoorloos. De vrolijke kinderstemmen in het speel-
kwartier verstomden. De schapen zwegen. De zon was nergens
meer te bekennen. Zelfs de reiger was weg.*

*Ik droom er nog altijd van als het weer mei wordt. Het is
avond, even na elven. Ik stap uit de auto, sluit hem af en kijk
naar het huis.*

Alle lichten branden.

De voordeur staat open.

De poezen zitten klaaglijk miauwend in de deuropening.

*Mijn benen beginnen te rennen, mijn ademhaling versnelt.
Ik probeer te gillen maar er komt geen geluid over mijn lippen.
Er schieten felle pijnscheuten door mijn borstkas. Ik heb het ge-
voel dat ik ga flauwvallen.*

*De woonkamer is leeg, de keuken is leeg, er is niemand in
de tuin. Ik vlieg de gang in maar keer terug naar de kamer. Ik
heb nog niet in de serre gekeken.*

Leeg.

Het toilet?

Leeg!

Het huis houdt de adem in. De poezen krijsen.

Ik ren de trap op.

I

Het is alweer twee weken geleden dat ik de foto kreeg. De postbode belde aan, omdat de enveloppe niet door de brievenbus kon. Hij tikte beleefd met twee vingers tegen zijn pet en zei dat er misschien een leuke verrassing in zat. Ik had wel zin in een leuke verrassing. Eigenlijk vond ik dat ik récht had op een leuke verrassing, na de maanden die achter me liggen. Nieuwsgierig opende ik de enveloppe. Mijn naam en adres waren op een sticker geprint. Er stond nergens een afzender vermeld. Waarschijnlijk was het reclame. Toen zag ik de foto. Ik werd duizelig en moest me vastgrijpen aan de tafel.

Ergens op zolder staat een doos waarin dezelfde foto moet zitten. Die doos staat daar al jaren. Is dit de foto uit die doos? Heeft iemand hem gestolen en naar mij gestuurd? Welke zieke geest bedenkt zoiets?

Ik schud mijn hoofd. Diefstal is veel te ver gezocht. Ik moet me niet gek laten maken. Maar toch zit ik nu al de hele middag op zolder dozen te openen en alles wat eruit komt stuk voor stuk na te kijken. Tot nu toe zonder resultaat. Ik moet hiermee ophouden, zegt mijn verstand. Maar mijn handen blijven doorgaan.

‘Oehoe, Marijke, ik ben thuis,’ hoor ik Jeroen roepen. Ik kijk verschrikt op mijn horloge. Het is al halfzes! Ik heb het busje waarmee hij altijd wordt gebracht niet horen stoppen.

‘Marijke! Waar ben je?’ Er klinkt lichte paniek in zijn stem.

Ik hijs me overeind en merk dat mijn knieën stijf zijn. ‘Ik word nu echt een oud wijf,’ mompel ik en ik strompel naar de trap. Mijn rug krijg ik ook niet meteen recht. ‘Ik ben op zolder, Jeroen! Ik kom eraan.’

Jeroen staat me onder aan de trap in de gang op te wachten. Zijn vollemaansgezicht is één grote grijns. Hij heeft een nieuwe jas aan, zie ik. Niet vergeten er iets van te zeggen, dergelijke aandacht luistert heel nauw bij Jeroen.

‘Dag jongen,’ begroet ik hem en op hetzelfde moment verdwijnt ik in zijn enorme armen. Hij is ruim twee koppen groter dan ik. Aan de natte klapzoeven die hij altijd uitdeelt als hij me begroet ben ik gelukkig gewend geraakt. Toen ik hem pas kende dreigde mijn maag daar wel eens van achter mijn oren te belanden.

Ik hou van deze knul. Hij brengt allerlei emoties in me te weeg waar ik, toen ik hem pas kende, voor op de vlucht sloeg. Maar sinds ik ben opgehouden met het bestrijden van die emoties kan ik echt van hem genieten. Jeroen bekijkt de wereld vanuit een heel persoonlijk perspectief. De manier waarop hij interpreteert, reageert of juist negeert heeft te maken met de stemmen in zijn hoofd op dat moment. Ondanks de medicijnen die de psychoses in bedwang moeten houden, ziet en hoort hij dingen die er niet zijn. Hij is al 30 jaar maar hij zal op geestelijk niveau wel altijd een puber blijven. Zijn geest wil niet verder groeien en sluit daardoor de boze wereld buiten. Maar zijn lichaam groeit wel verder. Het wordt tijd dat ze hem in de woongroep weer eens een poosje op dieet zetten, zie ik. Hij kan nogal onmatig zijn met eten. In dat opzicht is hij net een groot kind. Ik hou vooral van het kind in hem, dat nooit verloren gaat.

‘Ik heb weer een nieuwe,’ glundert hij als hij me loslaat. Ik glimlach uitnodigend en bereid me voor op het zoveelste mopje over een dom blondje. Jeroen begint al te schateren voordat hij iets heeft gezegd. Hij lacht zelf altijd het hardst om zijn moppen. ‘Weet je wat een dom blondje zegt als ze haar mobieltje opneemt?’

Ik schud mijn hoofd.

‘Ze zegt: hoe wist je dat ik h er was?’ Hij slaat zichzelf van plezier op zijn knieën. ‘Hij is goed, h ?’

‘Hij is goed,’ beaam ik.

‘Ik wist er n g een,’ zegt Jeroen, ‘maar ik ben hem even vergeten. Misschien weet ik hem straks weer.’

We gaan in de keuken zitten. Ik schenk voor mezelf een glas mineraalwater in en voor Jeroen een groot glas sinas. Jeroen pakt de kaas en de leverworst uit de koelkast en rommelt in de bestekla tot hij het juiste mes heeft gevonden. Hij snijdt heel geconcentreerd enkele repen kaas af. ‘Lekker, jonge kaas,’ glundert hij. ‘Ik hou van jonge kaas. En van leverworst. En van sinas.’ Hij verdeelt de repen kaas in blokjes. Alle blokjes moeten precies even groot zijn. Daarna zet hij het mes in de leverworst. Neuri nd pakt hij de pot Zaanse mosterd en maakt hem open. ‘Ik heb goede zin, vandaag,’ meldt hij totaal overbodig.

Het is een ritueel als Jeroen komt. We zitten aan de keukentafel. We drinken iets en dopen de kaas en de leverworst in de mosterd. Zodra we beginnen te kauwen trekken we gekke beken, alsof we het verschrikkelijk vies vinden. Ik grom er altijd een beetje bij.

Jeroen glimt van plezier. ‘Gezellig, h ? Jammer dat papa er niet is.’ Ik verlang opeens hevig naar Lodewijk en moet even slikken.

Jeroen kijkt me ernstig aan. ‘Ga je huilen?’ informeert hij ongerust.

‘Nee hoor, waarom zou ik huilen? Alles gaat goed. Maar ik mis je vader een beetje.’ Ik hoor mezelf geruststellend praten.

‘Ik mis hem ook. Waarom heeft die vrouw hem geduwd?’
vraagt Jeroen, zonder enige aanleiding.

Ik staar hem aan. ‘Hij is gevallen. Ik heb hem nog zó gezegd dat hij een hekje moest maken om dat trapgat. Ik vond dat kale gat altijd al levensgevaarlijk.’

Jeroen kijkt me aarzelend aan. ‘Is hij dan niet geduwd?’
vraagt hij peinzend.

Ik schud mijn hoofd. ‘Nee, echt niet. Hoe kom je daarbij?’

‘Dat zag ik geloof ik in mijn droom,’ mompelt hij voor zich uit. Ik voel opeens een vreemde spanning op mijn maag staan.

‘Het is niet echt, hè, wat je droomt?’ wil Jeroen weten.

Ik zie verwarring in zijn ogen. ‘Dromen zijn bedrog,’ probeer ik luchtig te doen.

2

Vanmiddag heeft Irma dienst, zie ik als ik bij het dagverblijf naar binnen loop. Irma is een ervaren kracht, een no-nonsense type. Ik vind het een prettig idee dat zij de persoonlijke begeleidster is van Lodewijk. Ze is de tafel aan het afruimen en zingt met de radio mee.

Lodewijk is nergens te bekennen. Ik kijk om me heen of ik hem ergens anders zie en loop even de gang op.

‘Hij ligt op bed,’ vertelt Irma. ‘We hebben hem tijdens het eten naar zijn kamer gebracht. Hij viel constant in slaap en dreigde zich enkele keren achter elkaar te verslikken. Misschien heeft hij koorts, hij voelde erg warm aan. Maar het leek ons beter om hem uit de groep te halen, misschien was de drukte te veel voor hem. Zal ik even meelopen?’

‘Wacht maar in de huiskamer,’ adviseer ik Jeroen. ‘Je mag wel televisiekijken, denk ik.’ Het lijkt me geen goed idee om Jeroen met een zieke Lodewijk te confronteren. Als Jeroen van slag raakt heeft hij daar het hele weekend last van. En ik dus ook.

‘Op welk kanaal zit Animal Planet?’ hoor ik Jeroen vragen, voordat ik de deur van de huiskamer sluit.

Lodewijk slaapt. Zijn sluike grijze haar ligt als een krans om zijn hoofd op het kussen. Hij ademt regelmatig, soms trillen zijn oogleden even. Ik denk dat hij droomt.

Irma legt een hand op zijn voorhoofd. 'Niet heet meer,' stelt ze vast. 'Het zal dus wel meevallen met die koorts. Misschien was hij gewoon een beetje moe.'

We kijken samen zwijgend naar hem en ik volg de bewegingen van zijn borstkas. Ontelbare keren heb ik naar hem gekeken als hij sliep. Hij slaapt altijd heel diep, ik vind het heerlijk om dan naar hem te kijken. Er gaat zo'n intense rust van die man uit, zo'n totale ontspanning. Nu ook weer, zie ik. Ik stik opeens bijna van verliefdheid.

Lodewijk ligt me aan te kijken. Hij glimlacht en mompelt iets wat klinkt als 'gluurder'.

'Noemde je mij een gluurder?' vraag ik. Hij knikt. Zijn ogen houden die van mij gevangen.

Ik kus hem eerst op zijn voorhoofd en daarna op zijn mond. 'Dag heerlijke man,' zeg ik en ik kruip even tegen hem aan. 'Dag mooiste man van de wereld.'

Ik kus hem op zijn haren en wieg hem zachtjes in mijn armen. Ik voel dat hij beeft. Achter mijn oogleden prikken tranen. Zal hij ooit weer helemaal de oude worden? Volgens Kees Jan wel. Het gaat een tijd duren, heeft hij me verteld, maar het komt goed. Kees Jan heeft in zijn loopbaan als revalidatiearts al heel wat patiënten behandeld die in coma hebben gelegen en hij is ervan overtuigd dat Lodewijk een goede prognose heeft. Lodewijk krijgt iedere dag meer van zijn geheugen terug. Hij kent iedereen en hij formuleert steeds betere zinnen. De loopoefeningen gaan fantastisch, hij staat al tamelijk stevig op zijn voeten. Hij kijkt alweer naar de televisie en volgende week gaan ze leesoefeningen met hem doen. Hij herinnert zich niets van de val die hij heeft gemaakt. Waarschijnlijk zal dat ook een lege plek in zijn geheugen blijven, heeft Kees Jan me uitgelegd.

Ik denk opeens aan de woorden van Jeroen, toen we gister-

middag aan de keukentafel zaten. *‘Waarom heeft die vrouw hem geduwd?’*

Als Lodewijk zich niets herinnert van de val kan hij ook niet vertellen of hij geduwd is. Ik schrik van mijn eigen gedachte. Hoe kom ik hierbij? Die opmerking van Jeroen slaat toch nergens op? Jeroen heeft vaak moeite om fantasie en werkelijkheid uit elkaar te houden. Dat heeft te maken met zijn psychotische geest. Als emoties te sterk zijn of te hard binnenkomen, begint hij te dromen. Hij is weken van slag geweest nadat Lodewijk door het trapgat van de zolder naar beneden was gevallen en hij slikt nog steeds extra rustgevende medicijnen. Het is zo klaar als een klontje: zijn gedachten zijn op hol geslagen.

Ik voel een hand langs mijn lippen strijken.

‘Niet piekeren,’ zegt Lodewijk. ‘Waar pieker je over?’

Ik schud mijn hoofd. ‘Nergens over.’

‘Leugenaar,’ grinnikt hij.

We zijn naar het restaurant in de hal gegaan. Jeroen heeft een flesje cola gekocht en Lodewijk lepelt gelukkig een glaasje advocaat met slagroom leeg. Ik zit er verwonderd naar te kijken. Advocaat met slagroom is in zijn ogen een ‘ouwe wijvendrank.’ Hij associeert dat met muf ruikende oude dames.

Lodewijk drinkt het liefst champagne. Als hij op zijn schildersdrive zit en zich dagenlang opsluit in zijn atelier, komt hij voornamelijk naar buiten om een nieuwe fles champagne uit de kelder te halen. Zodra het schilderij klaar is, verlaat hij het atelier en slaapt een dag en een nacht achter elkaar. Daarna is hij weer aanspreekbaar. Ik ben één keer tijdens een schilderperiode samen met hem in zijn werkruimte geweest. Toen hij mij schilderde.

Jeroen wil graag paprikachips en ik geef hem geld. Hij komt terug met een grote zak en maakt hem snel open. Lodewijk steekt gretig een hand uit en even later zitten ze samen krakende geluiden te maken. Dat is ook iets nieuws. Lodewijk eet

nooit chips. Hij gruwet van chips en aanverwante knabbeltroep. We hebben dit nooit in huis.

Ik weet niet goed wat ik hiervan moet denken. Is dit tijdelijk? Heeft het te maken met het feit dat hij nog aan het terugkeren is van heel ver weg geweest zijn?

Zo drukte Kees Jan het onlangs uit. 'Lodewijk is heel ver weg geweest,' zei hij tegen me. 'Je ziet vaak dat mensen veranderen als ze na een comateuze periode weer wakker worden. Niet altijd, maar het is mogelijk. Daar moet je rekening mee houden. Het kan een karakterverandering zijn maar we zien ook wel dat de smaak verandert.' Die vreemde voorkeur voor advocaat met slagroom en chips zou daardoor verklaard kunnen worden. Als het bij die verandering blijft zul je mij niet horen.

Ik wil mijn maat terug. Ik verlang zó naar zijn armen om me heen dat ik er benauwd van kan worden. Als ik soms bijna in slaap val, droom ik dat hij me kust. Dan zit ik in mijn leesstoel en voel zijn armen achter de rugleuning vandaan komen om mijn borsten te omklemmen.

'Hé, stúk,' hoor ik hem dan fluisteren, 'hou zo veel van je. Blijf altijd van je houden, hoe ging dat ook alweer officieel? Tot de dood ons huwelijk ontbindt? Gadverdamme, wat een smerig woord: ontbinden. Wie bedenkt nou zoiets? Dan zeggen de Engelsen het toch veel mooier. *For better and for worse*. Dát zal ik doen: *you loven, for better and for worse*.'

Jeroen heeft de inmiddels lege chipszak opengescheurd en likt de binnenkant schoon. Ik kan er niet naar kijken.